

Sygn. akt VIII U 927/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 25 czerwca 2014 r.

Sąd Okręgowy w Gliwicach VIII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSR del. Joanna Smycz
Protokolant:	Maria Szczęsna

po rozpoznaniu w dniu 25 czerwca 2014 r. w Gliwicach

sprawy M. B. (B.)

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w C.

przy udziale zainteresowanego P..pl (...) z ograniczoną odpowiedzialnością

w C.

o podleganie ubezpieczeniom społecznym z tytułu pracy nakładczej

na skutek odwołania M. B.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w C.

z dnia 11 lutego 2014 r. **nr** (...) - (...)

1. oddala odwołanie;

2. zasądza od ubezpieczonej M. B. na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w C. kwotę 60 zł (sześćdziesiąt złotych) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

(-) SSR del. Joanna Smycz

Sygn. VIII U 927/14

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 11 lutego 2014r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w C. stwierdził, że M. B. nie podlegała w okresie od 1 września 2009r. do 30 czerwca 2011r. obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym: emerytalnemu i rentowym oraz dobrowolnemu ubezpieczeniu chorobowemu z tytułu zgłoszenia do tych ubezpieczeń jako osoba wykonująca pracę nakładczą u płatnika składek – P..pl (...). z o.o. w C.. W uzasadnieniu decyzji organ rentowy wskazał, że łącząca strony umowa o pracę nakładczą została zawarta dla obejścia prawa. Celem zawarcia umowy o pracę nakładczą było bowiem uzyskanie alternatywnego tytułu ubezpieczenia i uniknięcie w ten sposób konieczności

opłacania wyższych składek na ubezpieczenia społeczne z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej. Podkreślone zostało, że sposób realizacji umowy wskazuje na brak woli nakładcy jak i wykonawcy do spełnienia warunku uzyskania kwoty 50% najniższego wynagrodzenia pomimo, że postanowienia umowy gwarantowały odwołującemu osiągnięcie wynagrodzenia w tej wysokości.

W odwołaniu od powyższej decyzji M. B. domagała się jej zmiany poprzez uznanie, że w okresie od dnia 1 września 2009r. do 30 czerwca 2011r. podlegała obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym: emerytalnemu i rentowym oraz dobrowolnemu ubezpieczeniu chorobowemu z tytułu zgłoszenia do tych ubezpieczeń jako osoba wykonująca pracę nakładczą u płatnika składek – P..pl (...). z o.o. w C..

W uzasadnieniu odwołująca zarzuciła, że ZUS w uzasadnieniu zaskarżonej decyzji uznał, że płatnik składek wskazywał podstawy wymiaru składek na obowiązkowe ubezpieczenia w miesięcznych kwotach od 200 do 638 zł, a mimo to z okresu podlegania tym ubezpieczeniom wyłączył również miesiące gdy podstawa wymiaru składek wynosił 638 zł. Dalej w treści uzasadnienia odwołana oraz na rozprawie w dniu 25 czerwca 2014r. wskazała, iż z dokumentacji będącej w posiadaniu płatnika składek wynika, że za wszystkie miesiące ze spornego okresu wskazał podstawę wymiaru składek w miesięcznej wysokości 380,00 zł, z tego też względu obecnie dokonał korekty deklaracji rozliczeniowych do tej właśnie kwoty.

ZUS wniósł o oddalenie odwołania podtrzymując stanowisko zawarte w zaskarżonej decyzji.

Zainteresowana spółka (...)pl nie zajęła stanowiska w sprawie.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

M. B. prowadziła pozarolniczą działalność gospodarczą od 2006r. w ramach spółki jawnej, zaś od roku 2012 jednoosobowo. Przedmiotem tej działalności jest gabinet weterynaryjny. Z tytułu tej działalności osiągała niewystarczające przychody i w związku z tym zawsze podejmowała dodatkowe zatrudnienia. Były to zawsze umowy o pracę nakładczą u różnych pracodawców.

W dniu 1 września 2009r. odwołująca zawarła umowę o pracę nakładczą z firmą (...)pl (...) z o.o. w C.. Miała bowiem zamiar w ten sposób sobie dorobić, a dodatkowo miała świadomość, że zawarcie takiej umowy umożliwi jej opłacanie niższych składek na obowiązkowe ubezpieczenia społeczne.

M. B., jako wykonawca miała wykonywać pracę polegającą na konfekcjonowaniu materiałów reklamowych oraz wykonywaniu drobnych prac drukarskich, z materiałów dostarczonych przez nakładcę. Strony w umowie nie ustaliły minimalnej miesięcznej ilości pracy, a postanowiły, że ilość pracy każdorazowo określi zlecający. Nadto strony w umowie tej nie określiły jednoznacznie stawki wynagrodzenia, za wykonanie poszczególnych prac, a wskazały, iż wykonawca otrzyma wynagrodzenie adekwatne do ilości wykonanej pracy. Okoliczności te były podyktowane trybem pracy drukarni. W szczególności z góry nie było wiadomym ile i jakiego rodzaju pracy będzie można wykonać na przyszłość. Dlatego też każdorazowo O. wydawaniu przez nakładcę materiałów ilość i rodzaj pracy były określane comiesięcznie. Z tego względu były sporządzane comiesięczne protokoły, w których określano ilość i rodzaj pracy do wykonania i należne z tego tytułu wynagrodzenie.

Z przedłożonych przez płatnika składek list płac wynika, iż z tytułu zawartej umowy o pracę nakładczą odwołująca w spornym okresie we wszystkich miesiącach uzyskiwała wynagrodzenie w kwocie 380 zł za każdy miesiąc. Okoliczność ta została w toku procesu potwierdzona przez ubezpieczoną.

W toku procesu odwołująca przedłożyła nadto złożone obecnie w organie rentowym korekty deklaracji rozliczeniowej złożone przez zainteresowanego płatnika składek z tytułu wykonywania przez odwołującą przedmiotowej umowy.

Umowa o pracę nakładczą została rozwiązana w dniu 30 czerwca 2011r. na mocy porozumienia stron.

Z tytułu zawartej umowy płatnik składek P..pl (...). z o.o. w C. zgłosił M. B. do obowiązkowego ubezpieczenia emerytalnego i rentowego oraz dobrowolnego ubezpieczenia chorobowego w okresie od dnia 1 września 2009r.

Płatnik składek w okresie od dnia 1 września 2009r. do 30 czerwca 2011r., wskazywał podstawę wymiaru składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe oraz dobrowolne ubezpieczenie chorobowe po przeprowadzonej korekcie w wysokości 380 zł miesięcznie.

Z dniem 30 czerwca 2011r. płatnik zgłosił wyrejestrowanie M. B. z obowiązkowego ubezpieczenia emerytalnego i rentowego oraz dobrowolnego ubezpieczenia chorobowego.

Sąd ustalił stan faktyczny na podstawie akt organu rentowego oraz wyjaśnień odwołującej (zapis nagrania protokołu z rozprawy w dniu 25 czerwca 2014r. minuty od 12:34 i nast.), a także nadesłanych przez odwołującą i płatnika składek dokumentów dotyczących realizacji przedmiotowej umowy, w których znajdowały się zarówno umowa o pracę nakładczą, jak i świadectwo pracy oraz zestawienia wypłacanych odwołującej kwot wynagrodzenia z tytułu realizacji tej umowy.

Sąd ocenił zgromadzony materiał dowodowy jako kompletny i wiarygodny, a poprzez to – mogący stanowić podstawę ustaleń faktycznych w sprawie.

Sąd pominął dowód z przesłuchania zainteresowanej albowiem wezwana prawidłowo do osobistego stawiennictwa nie stawiała się na rozprawie w dniu 25 czerwca 2014r. i nie usprawiedliwiła swojej nieobecności.

Strony nie zgłosiły żadnych wniosków dowodowych. Ubezpieczona kwestionowała ustalenia organu rentowego jedynie w tym zakresie, że w jej ocenie płatnik obecnie skorygował podstawy wymiaru składek na sporne ubezpieczenia do kwoty 380 zł miesięcznie. Nadto w głównej mierze nie zgadzała się z dokonaną przez ZUS interpretacją przepisów.

Sąd zważył, co następuje:

Odwołanie M. B. nie zasługuje na uwzględnienie.

Na wstępie należy wyjaśnić, że organ rentowy ma uprawnienia do badania ważności umów cywilnoprawnych. Zgodnie, bowiem z art. 68 ustawy 13 października 1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych (t.j. Dz. U. 2009, nr 205, poz. 1585) do zakresu działania Zakładu Ubezpieczeń Społecznych należy między innymi stwierdzanie i ustalanie obowiązku ubezpieczeń społecznych. Po myśli natomiast art. 83 ustawy ZUS wydaje decyzje w zakresie indywidualnych spraw w szczególności dotyczących zgłaszania do ubezpieczeń społecznych i przebiegu ubezpieczenia.

Organ rentowy posiada więc kompetencję do badania charakteru i do oceny prawnej umów stanowiących tytuł do zgłaszania do ubezpieczeń społecznych i może wydawać decyzje w tym przedmiocie.

Stan faktyczny w sprawie jest bezsporny. W okresie od 1 września 2009r. do 30 czerwca 2011 r M. B. i P..pl spółką z o.o. w C.. łączyła umowa o pracę nakładczą. Z tego tytułu odwołująca została zgłoszona do ubezpieczeń społecznych przez nakładcę, który zadeklarował składki na ubezpieczenia społeczne od podstaw wynoszących 380 zł miesięcznie. Poza sporem jest także, że podstawą wydania decyzji były przepisy ustawy z dnia 13 października 1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych (t.j. Dz. U z 2009r., Nr 205, poz. 1585 ze zm.).

Zgodnie z art. 6 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 13 października 1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych (t.j. Dz. U z 2009r., Nr 205, poz. 1585 ze zm.) osoby prowadzące pozarolniczą działalność gospodarczą obowiązkowo podlegają ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym.

Z kolei art. 9 ust 2 ustawy przewiduje że osoba spełniająca warunki do objęcia obowiązkowo ubezpieczeniami emerytalnym i rentowymi z kilku tytułów, o których mowa w art. 6 ust. 1 pkt 2, 4-6 i 10, jest objęta obowiązkowo ubezpieczeniami z tego tytułu, który powstał najwcześniej. Może ona jednak dobrowolnie, na swój wniosek, być objęta

ubezpieczeniami emerytalnym i rentowymi także z pozostałych, wszystkich lub wybranych tytułów lub zmienić tytuł ubezpieczeń, z zastrzeżeniem ust. 7.

Natomiast dodany od 1.03.2009r do tego art. ustęp 2 stwierdza że. osoba, wykonująca umowę o pracę nakładczą prowadząca jednocześnie pozarolniczą działalność, o której mowa w art. 8 ust. 6 pkt 1, podlega obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym z tytułu tej działalności, jeżeli z tytułu wykonywania pracy nakładczej podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe jest niższa od obowiązującej tę osobę najniższej podstawy wymiaru składek dla osób prowadzących pozarolniczą działalność. Może ona dobrowolnie, na swój wniosek, być objęta ubezpieczeniami emerytalnym i rentowymi również z tytułu, o którym mowa w art. 6 ust. 1 pkt 2.

Zgodnie zaś z art.18 ust.8 w/w ustawy „Podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe ubezpieczonych, o których mowa w art. 6 ust. 1 pkt 5, stanowi zadeklarowana kwota, nie niższa jednak niż 60% prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego przyjętego do ustalenia kwoty ograniczenia rocznej podstawy wymiaru składek, ogłoszonego w trybie art. 19 ust. 10 na dany rok kalendarzowy. Składka w nowej wysokości obowiązuje od dnia 1 stycznia do dnia 31 grudnia danego roku.”

Najniższa podstawa wymiaru składek dla osób prowadzących pozarolniczą działalność za rok 2009 wynosiła 1915,80 zł, za rok 2010 -1887,60zł. i za rok 2011-2015,40 zł zatem M. B., jako osoba prowadząca działalność gospodarczą podlega obowiązkowo ubezpieczeniom z tego tytułu po myśli art. 9 ust.2b.

Należy dodatkowo podkreślić, że umowa o pracę nakładczą została zawarta na podstawie rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 31 grudnia 1975r. w sprawie uprawnień pracowniczych osób wykonujących pracę nakładczą (Dz. U z 1976r., nr 3, poz. 19).

Zgodnie z § 3 rozporządzenia, w umowie strony określają minimalną miesięczną ilość pracy, której wykonanie należy do obowiązków wykonawcy. Minimalna ilość pracy powinna być tak ustalona, aby jej wykonanie zapewniało uzyskanie co najmniej 50% najniższego wynagrodzenia określonego przez Ministra Pracy i Polityki Socjalnej na podstawie art. 77^A pkt 1 Kodeksu pracy.

Z punktu widzenia powyższego rozporządzenia przedmiotowa umowa o pracę nakładczą spełnia warunki w nim wymagane, gdyż minimalna ilość pracy została w umowie ustalona tak, by można było osiągnąć wynagrodzenie w wymaganej wysokości. Odmianą kwestią jest, że warunek ten w spornym okresie nigdy nie został spełniony.

Strony przystąpiły do faktycznego wykonywania umowy o pracę nakładczą, stąd nie można mówić o jej zawarciu dla pozorów.

Niemniej jednak, fakt wykluczenia pozorności umowy nie wyłącza możliwości badania, czy zawarcie umowy nie zmierzało do obejścia prawa (vide wyrok Sądu Najwyższego z dnia 19 stycznia 2010r., I UK 261/09, LEX nr 577825, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 14 marca 2001r., II UKN 258/00, OSNP 2002/21/527).

Zgodnie z treścią art. 58 § 1 k.c. czynność prawna sprzeczna z ustawą albo mająca na celu obejście ustawy jest nieważna, chyba że właściwy przepis przewiduje inny skutek, w szczególności ten, iż na miejsce nieważnych postanowień czynności prawnej wchodzi odpowiednie przepisy ustawy.

W przedmiotowej sprawie umowa o pracę nakładczą była bez wątpienia wykonywana, aczkolwiek wykonanie umowy w spornym okresie miało charakter niepełny i polegało na sporządzaniu jedynie takiej ilości kompletów reklamowych miesięcznie, która dawała wynagrodzenie w wysokości 337,21 zł, czyli około 48 kompletów dokumentów, przy ustalonym w treści umowy minimum 92 kompletów. Odwołująca osiągała bowiem z tego zatrudnienia wynagrodzenie na poziomie 337,21 zł miesięcznie. Wykonanie umowy zdecydowanie zatem odbiegało od jej założeń, a żadna ze stron tej umowy nie wykazała aby dokonywała stanowczych starań celem wykonania obowiązkowych założeń umowy tj. minimalnej miesięcznej ilości pracy.

Okoliczności sprawy pozwalają na przyjęcie, że zawarcie umowy o pracę nakładczą i jej wykonywanie w niepełnym, a wręcz niewielkim rozmiarze miało na celu wyłączenie obowiązku opłacania wyższych składek na ubezpieczenie społeczne z tytułu prowadzonej pozarolniczej działalności gospodarczej. W tej sytuacji Sąd dokonał oceny tej umowy przez pryzmat art. 58 § 1 k.c., co w konsekwencji prowadziło do wniosku, że przedmiotowa umowa o pracę nakładczą jest nieważna, jako że zmierzała do obejścia prawa

Sąd orzekający w niniejszej sprawie podziela poglądy zawarte w wydanych w tym zakresie orzeczeniach przez Sąd Najwyższy:

- w wyroku z dnia 9 stycznia 2008r. w sprawie III UK 74/07 (LEX nr 376437), gdzie stwierdzono, że: "w zakresie nieunormowanym przepisami rozporządzenia Rady Ministrów z 1975r. w sprawie uprawnień pracowniczych osób wykonujących pracę nakładczą, które przenoszą na te osoby określone uprawnienia pracownicze, do oceny ważności umowy o pracę nakładczą i zobowiązań z niej wynikających mają zastosowanie przepisy Kodeksu cywilnego. Wykładnia funkcjonalna i systemowa przepisów prawa pracy i prawa ubezpieczeń społecznych prowadzi do wniosku o doniosłości prawnej tylko takiej umowy o pracę nakładczą, w której strony uzgodniły i realizowały rozmiar wykonanej pracy nakładczej w ilości gwarantującej wynagrodzenie w wysokości co najmniej połowy minimalnego wynagrodzenia za pracę".;

- w wyroku z dnia 17 kwietnia 2009r. (I UK 314/2008, OSNP 2010/21-22/272), w którym stwierdzono, iż „zawarcie umowy o pracę nakładczą wyłącznie w celu niepłacenia wyższych składek na ubezpieczenia społeczne z tytułu prowadzenia działalności gospodarczej stanowi obejście prawa (art. 58 § 1 k.c.) i taka umowa jest nieważna” .;

- w wyroku z dnia 18 kwietnia 2012r., II UK 182/11 (MPP z 2012r., Nr 8, str. 437), gdzie stwierdzono, że umowa o pracę nakładczą tylko wtedy stanowi tytuł podlegania ubezpieczeniom społecznym, gdy zarówno w chwili jej zawarcia, jak i na każdym etapie jej realizacji, zapewnia wykonawcy co najmniej 50% minimalnego wynagrodzenia.

Mając na uwadze powyższe Sąd uznając odwołanie za bezzasadne na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. orzekł jak w sentencji wyroku.

O kosztach orzeczono po myśli art. 98 k.p.c. w związku z § 11 ust 2 i § 2 ust. 1 i 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz. U. Nr 163, poz. 1349 ze zm.) w punkcie drugim orzeczenia.

SSR (del.) Joanna Smycz